

egipčanska vaza, nedvomno uporabljena v kulturne namene, ki je pripadala visokemu uradniku na dvoru faraona Psametiha II. (595-589).

Razni trgovski stiki se kažejo v uvozu jantarja z Baltika, kovin in kovinskih izdelkov z Balkana, dragocenega nakita in obeskov ter fibul in grške in druge keramike, skozi te uvožene predmete pa se hkrati zrcali razvita domača obrt in kultura, ki je prišla najbolj do izraza v izvozu geometrično okrašene davnijske keramike. Ta keramika je bila zelo priljubljena in so jo uvažali na južno tirensko obalo, v kraje na obeh straneh Jadrana, tudi v Istro in Padsko delto ter v Jonijo. Na davnijskih stelah so upodobljene poleg oseb, oblečenih v domačo nošo, zaobljene ladje (morda podobne tistim, ki jih omenja Herodot), ki so predstavljale enega od tipov ladij, ki so tedaj plule po morjih. Znamenita ladja iz Novilare je nekoliko drugačna, vendar se zdi, da se na začetku 7. stoletja tudi etruščanske ladje niso dosti razlikovale od italjskih. Stiki s sosednjimi in grškimi pokrajinami so se kazali v umetnostni tradiciji ter različnih kultih, kult Diomeda, posebej dobro dokumentiran v Davniji, kjer naj bi Diomed živel vse do smrti, pa med drugim ponazarja etape plovbe po Jadranu, saj je bilo njegovo svetišče odkrito tako na Palagruži kot na Rtu Ploče, ki se je v antiki celo imenoval Diomedov rt.

Marjeta ŠAŠEL KOS

Supplementa Italica. Nuova serie 19. Edizioni Quasar, Roma 2002. 328 str., številne fotografije med besedilom.

Pomembna epigrafska serija *Supplementa Italica*, ki jo je ustanovil Silvio Panciera in ki bedi nad njenim uspešnim in rednim izhajanjem (v pričujočem zvezku je na začetku izpod njegovega peresa predstavitev knjige), vsebuje nove napise štirih rimskih mest. Iz 6. italjske regije Umbrije napise iz mesta *Interamna Nahars*, iz Ligurije (9. regije) napise iz mest *Pollentia* in *Augusta Bagiennorum* ter iz 11. regije (Transpadana) napise iz mesta *Vercellae* in teritorija med Vercelami in Eporedijo. Kot podobni krajski epigrafski korpusi iz prejšnjih zvezkov te zbirke vsebujejo tudi ti mnogo več kot le nove in revidirane napise. Za vsako mesto je objavljena vsa nova literatura, ki se nanj nanaša, s posebnim poudarkom na epigrafski literaturi (posebej so označena vsa tista dela, v katerih so objavljeni novi napisi ali nova čitanja že znanih napisov). Dalje vsebuje vsak prispevek tudi zgodovinski uvod, v katerem so predvsem poudarjene novosti zadnjih let, npr. spremenjena podoba mesta zaradi novejših arheoloških izkopavanj ali topografskih in drugih raziskav. Temu uvodu sledi seznam vseh že objavljenih napisov, v zvezi s katerimi so bile ugotovljene kakršnekoli dopolnitve ali spremembe.

Najdaljši je epigrafski članek o novih rimskih napisih iz Interamne Nahars (zdaj Terni), ki sta ga napisala Claudia Andreani in Maurizio Fora. V njem je na novo objavljenih oz. na novo prečitanih 35 napisov. Ime mesta je povezano z imenom *Naharkum* z iguvinskih plošč ter z umbrijsko reko Nar (= Nera), torej s prastarimi prebivalci Umbrije. Mesto je bilo rimski municipij, ki ga je upravljal odbor štirih mož (*quattuorviri*). Po poznorimskih virih naj bi bila po rodu iz Interamne zgodovinar Tacit in cesar Tacit. Med novimi napisi je zanimiv oltar, posvečen Silvanu, ki sicer v panteonu mesta doslej ni bil znan. Pomemben je počastilni napis za uglednega meščana Voluzija Voluzijana, ki se je s svojo radodarnostjo pri someščanih tako zelo izkazal, da so mu napis postavili "zaradi velikih zaslug do posameznikov in do vseh". Bil je rimski vitez, torej je moral biti zelo premožen, in tudi svečeniška funkcija, ki jo je opravljal, kaže, da je bil član mestne aristokracije. Bil je namreč *Laurens Lavinas*, kar je bila stara svečeniška funkcija, povezana z ustanovnimi rimskimi miti. Nagrobni napis cesarjevega sužnja, ki je skrbel za cesarjeva oblačila, je zdaj

izgubljen, nekaj napisov omenja običajne mestne funkcije, kot npr. štiri mestne upravnike in svečenika, ki je skrbel za vladarski kult. Na nekaterih napisih so omenjena manj znana imena, npr. zelo redko družinsko ime *Detelius* oz. doslej znano *Mevidius*.

Sledi članek, ki prinaša nove napise ligurskega mesta *Pollentia* (zdaj Pollenzo), ki sta ga napisala Giovanni Mennella in Elena Bernardini. Mesto je bilo zelo staro, morda ustanovljeno celo že leta 179 pr. Kr. Imelo je pestro zgodovino, iz katere so znani žal le drobci. Bilo je vpleteno v boje med Cezarjevimi morilci ter Oktavijanom in Antonijem. Po Dioklecijanovih reformah je pripadalo provinci Kotijske Alpe (*Alps Cottiae*), leta 402 naj bi ga razušili Goti. Med napisi je morda najzanimivejša lepo izdelana stela z zatrepom, v katerem je upodobljen okrogel ščit s prekrizanima sulicama. Dal jo je postaviti trgovec z vinom, osvobojenec Mark Lukrecij Hrest. To območje je bilo v antiki znano po dobrem vinu, vendar doslej ni bil dokumentiran noben trgovec ali proizvajalec vina. Ohranjen je nagrobnik družine Barbulazijev, ime, ki doslej v rimskem imperiju še ni bilo izpričano.

Giovanni Mennella in Elena Bernardini sta tudi avtorja naslednjega prispevka, v katerem so objavljeni novi napisi iz ligurskega mesta Augusta Bagiennorum (zdaj Bene Vagienna). V času državljskih vojn so se Bagieni, po katerih je mesto dobilo pozneje ime, bojevali na napačni strani, na strani Antonija, ki ga je Oktavijan premagal pri Akciju. Bagieni so bili po njegovi zmagi naseljeni po drugih kolonijah izven Italije, npr. v Dirahiju ali Filipih, Oktavijan pa je v mestu naselil svoje veterane in ga imenoval po sebi. Eden nekdanjih prebivalcev, ki ga je zadela usoda kolonista in je moral zapustiti rodno mesto in Italijo, je verjetno znan z napisa. *C. Naevius Asus*, nekdanji vojak 4. legije, je bil vpisan v volilno okrožje *Voltinia*, značilno za prebivalstvo Dirahija in Filipov, ne pa za prebivalce Avguste Bagienov. Vendar se je vrnil, ker je želel ostanek življenja preživeti v domačem mestu.

Avtorica zadnjega epigrafskega prispevka je Silvia Giorcelli Bersani, ki je zbrala nove napise mesta *Vercellae* (zdaj Vercelli). Mesto so dolgo napačno povezovali z zmago Gaja Marija nad Cimbri leta 101 pr. Kr., vendar je bil prizorišče zmage v resnici manjši kraj z istim imenom v območju Padove delte. V prelomnem letu 69 pr. Kr., letu štirih cesarjev, so *Vercellae*, kot piše Tacit, skupaj z drugimi transpadanskimi mesti podprle Vitelijeve legije. Območje Transpadane so naseljevali v veliki meri tudi Kelti. Da je bil keltski jezik v uporabi tudi v času napredujoče romanizacije, kaže dvojezični mejnik iz 1. stoletja pr. Kr., ki ga je dal postaviti *Acisius Argantocomatericus*. Drugo ime ne pomeni nujno patronimika, lahko je označevalo javno funkcijo, ki jo je Acizij opravljal, ali pa morda ljudstvo, ki mu je pripadal. Mejnik je označeval parcelo, ki jo je Acizij namenil bogovom in ljudem za skupno uporabo, kar je pomenilo posvečeno zemljo pri kakšnem svetišču, ki je služila kulturnim namenom. Razlaga napisa in natančnejša datacija ostajata nepojasnjeni, očitno pa je, da sta rimska in keltska skupnost tedaj živeli v sožitju. V mestu je bilo najdenih tudi precej poznorimskih napisov.

Marjeta ŠAŠEL KOS

Supplementa Italica. Nuova serie 20: M. Chelotti, *Venusia*. Edizioni Quasar, Roma 2003. 333 str., številne fotografije med besedilom.

Dvajseti zvezek epigrafske serije *Supplementa Italica* (nova serija), ki mu je predgovor napisal, tako kot prejšnjemu, Silvio Panciera, je v celoti posvečen napisom antične Venusije, zdaj Venose. Nove napise, ki jih je prek tristo, je zbrala in komentirala Marcella Chelotti. Staro italjsko mesto z zelo pestro zgodovino je bilo eno od mest 2. italjske regije Apulije in Kalabrije,